УДК 343.985

Тетяна Федорівна БЕЗСОННА,
*старший викладач кафедри криміналістики, судової експертології
та домедичної підготовки факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-2482-9564;*

Людмила Сергіївна ЗУБЦОВА,
*старший судовий експерт
Харківського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України*

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ КОНКРЕТНОГО ВИДУ ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Спеціальні криміналістичні знання мають велике значення під час розслідування кримінальних, адміністративних та цивільних правопорушень. В кримінальному судочинстві

© Безсонна Т. Ф., Зубцова Л. С., 2021

такі знання використовуються в різних формах. Однією із таких форм є призначення судових криміналістичних експертиз. Одним із найпоширеніших видів криміналістичних експертиз є технічна експертиза документів, яка досліджує різні частини документу. Тож, різновидами технічної експертизи документів є експертиза реквізитів документів, експертиза друкарських форм та експертиза матеріалів документів. Технічна експертиза документів вирішує як діагностичні, так й ідентифікаційні питання, спрямовані на встановлення факту злочину, способу вчинення злочину та особи, що скоїла злочин. Результати проведення таких експертиз використовуються під час розслідування різнопланових кримінальних правопорушень. Документи використовуються в різних сферах людської діяльності, а суспільна небезпека їх підробки доволі велика [1].

Встановлення ознак та способів підробки документів у кримінальних провадженнях не можливе без призначення та проведення різних видів технічної експертизи документів.

Розглянемо які види технічної експертизи проводяться, та що є об'єктами їх дослідження. Тож, об'єктами дослідження експертизи реквізитів документа є безпосередньо реквізити документів (відбитки печаток та штампів, рукописні тексти, підписи, фотознімки і т.ін.); об'єктами експертизи матеріалів документів є основа документу: папір, картон, плівка, пластик; барвники, які використовуються для нанесення штрихів та відбитків, супутні речовини: клей, нитки, тощо; об'єктами дослідження експертизи друкарських форм є технічні засоби, що використовувались для виготовлення документів.

Призначення технічної експертизи документів являється першочерговим етапом взаємодії особи, що ініціює проведення дослідження та експерта, який буде безпосередньо його проводити, та регулюється діючим законодавством. Однак під час призначення та під час використання результатів дослідження виникає чимало проблем.

Однією з проблем на етапі призначення експертизи, на нашу думку є те, що ініціатори проведення досліджень доволі часто не вказують назву конкретної експертизи. Так, наприклад, в постанові слідчого про призначення експертизи вказується загальна назва «криміналістична» або «технічна експертиза документів» і на дослідження надаються як рукописні записи в будь-яких документах так і інші об'єкти для встановлення їх справжності. Наприклад, для встановлення питань по справі, на дослідження було надано товарно-транспортну накладну, об'єктом дослідження в якій є рукописні записи посадових осіб, а також відбитки печаток і штампів, що по суті являються об'єктами досліджень різних криміналістичних експертиз: почеркознавчої та технічної експертизи документів відповідно, проведення яких покладено на експертів, які володіють спеціальними знаннями з різних галузей знань. В даному випадку також мова може йти про призначення комплексної експертизи, яка призначається і проводиться для вирішення одного спільного (інтеграційного) завдання (питання) із застосуванням спеціальних знань різних галузей науки, техніки або інших спеціальних знань (різних напрямів у межах однієї галузі знань) [2].

На нашу думку, для вирішення розглянутих проблем необхідно належним чином організувати взаємодію між ініціатором проведення експертизи (юридичною або фізичною особою) та експертом. В разі необхідності потрібно звернутися до експертної установи де планується проведення дослідження і отримати консультацію стосовно можливостей технічної експертизи документів в залежності від обставин справи та об'єктів дослідження.

Список бібліографічних посилань

1. Аверьянова Т. В., Белкин Р. С., Корухов Ю. Г., Россинская Е. Р. Криминалистика : учебник. М. : НОРМА-ИНФРА-М., 1999. 429 с.

2. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення

судових експертиз та експертних досліджень : Наказ М-ва юстиції України від 08.10.1998 №53/5 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98 (дата звернення: 01.02.2021).

Одержано 03.02.2021